

DE EEUWIGE JACHTVELDEN

NANNE TEPPER
**DE EEUWIGE
JACHTVELDEN**

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM / ANTWERPEN

Achtste druk, februari 2022

De eeuwige jachtvelden © Nanne Tepper 1995

© 2018 de erven Nanne Tepper
Omslagontwerp Studio Loudmouth
Omslagfoto Ronald Diltoer
Typografie binnenwerk Perfect Service
Auteursfoto Harry Cock
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 932 5660 6

NUR 301

www.uitgeverijpluim.nl

Voor Annette

Ainsi je voudrais, une nuit,
Quand l'heure des voluptés sonne,
Vers les trésors de ta personne,
Comme un lâche, ramper sans bruit,

Pour châtier ta chair joyeuse,
Pour meurtrir ton sein pardonné,
Et faire à ton flanc étonné
Une blessure large et creuse,

Et, vertigineuse douceur!
À travers ces lèvres nouvelles,
Plus éclatantes et plus belles,
T'infuser mon venin, ma sœur!

Baudelaire, 'À celle qui est trop gaie'

EERSTE BOEK

Langsam, schleppend, wie ein Naturlaut

Op een onbewolkte maar geenszins heldere dag, tegen vier uur in de middag van de eerste augustus 1989, kwam een lange, geel-groene trein tot stilstand op Gare du Nord te Parijs. Victor Prins, die wankelen boven struikelen verkoos, klemde zijn leren koffer (meer overhemden dan manuscripten) onder zijn arm en zette een voorzichtige voet op Franse bodem. Hij keurde de val van het licht op het station en wandelde naar de eerste kiosk die hij zag. In zijn hoofd klonk hem onbekende muziek toen hij twee ansichtkaarten afrekende. Hij nam plaats op een bank, legde de koffer op zijn knieën en draaide het dopje van zijn Rotring. Op de kaart met een foto van een halfnaakte Hamilton-nimf – grote korrel, kleine meid – schreef hij: ‘Beste Veen. The boar has landed. Het is algemeen bekend dat reizigers als beesten eindigen. De gewoonte van Parijzenaars om Pruisen met open armen te ontvangen lijkt vooralsnog een mythe. Dit is het laatste dat je verneemt van – je Victor.’

Hij deed een halfuur over het schrijven van de andere ansicht. Een afbeelding van W.R. Sickerts *Mornington Crescent Nude Reclining*, een liggend naakt dat met gebalde vuisten lijkt te rusten: ‘Boe! Zó heb ik je gezien. Zo hebben anderen je gezien, dat blijkt. Wat doe je daar in je sluimer willen wij nou weleens weten!’

Victor probeerde een grijns maar voelde hem mislukken. Hij postte de ansichten, stak een sigaret op en wandelde het station uit. Een rokerige gloed hing over de stad. De geur van uitlaatgassen en geroosterd vlees. Het lawaai was een mengeling van verkeer, stemmen en zomerse, maar onherleidbare geluiden. Iets in Victor juichte, klonk als een kind dat een toonladder beklimt: hoger, hoger, en dan... wat een uitzicht! De laatste noot een ijle kreet die naar de einder snelt.

Echte reizigers, dacht hij terwijl hij een routebeschrijving bestudeerde, voelen niet die toeristische behoefte zich te mengen met de plaatselijke bevolking. Een echte reiziger wenst een aura waar de autochtoon van schrikt en voor terugdeinst. De eenzame die vragen oproept: 'Waar komt die man vandaan?', 'Wat is hem overkomen?', 'Wat wil hij toch?'

Hij stak een plein over. Auto's raasden langs hem, claxonnerend, schurend en zuigend met droge banden op smeltend asfalt. Bestuurders met ellebogen in geopen-de raampjes, allen, leek het, met een frons. Een terrasje op een stoep, gehuld in blauwe gassen, noodde hem tot een pauze. Hij bestelde een dubbele calvados. Terwijl zijn spieren zich ontspanden, welden tranen in zijn ogen.

Parijs, de stad waarnaar hij jaren had verlangd. Hier dwaalden engelen die hem zouden scholen: de zielen van de grote geesten van de linkeroever die hij in gedachten had gevolgd op hun wandelingen langs de Seine en hun wilde kroegentochten. Hij luisterde en probeerde gefluister op te vangen.

Wat klonk was zijn geheugen.

Zijn vader schudde hem op het station van Groningen

de hand (het geestesoog vertroebelt nooit door tranen):
‘Maar wat ga je daar nou eigenlijk doen, jongen?’

De hemel boven Oost-Groningen, het plafond van zijn
jeugd, en misschien ook van zijn kunnen.

Stemmen boven een keukentafel: ‘En chef, wat dóé je
nou zoal?’

Een laatste oprisping voor hij de garçon riep voor nog
een dubbele: ‘Victor, waar ben jij in vrédesnaam mee be-
zig!’

Victor dronk zijn eerste glas uit, nam een slok van zijn
tweede, vouwde een kaart uit op zijn knieën en probeerde
zich te concentreren.

Een koele hand in zijn nek schudde hem wakker. Loui-
se. Ze had hem gezocht en gevonden, midden in Parijs.
Terwijl beelden van interieurs en landschappen in de mist
van zijn toegeknepen ogen oplosten, zag hij hoe een jong
meisje dat hij ooit gekend had was veranderd in een oud
meisje zoals enkel Franse meisjes dat kunnen. De schoon-
heid van het gezicht dat hij zich tot zijn zeventiende dui-
delijk voor de geest had kunnen halen (daarna schilder-
de hij van vervagende indrukken een schimmig portret),
vond hij moeizaam terug in felle jukbeenderen, magere
wangen, door wijn en rook verkleurde tanden (wel char-
mant), en een vermoeide boezem in een bedrukt T-shirt
(volkomen verfoeilijke kledij). Ze had hem hier wel ver-
wacht. Als ze zich al iets herinnerde van die vakantie van
lang geleden, was het wel dat ‘Victóóór’, haar vakantie-
liefde, en zijn verrukkelijke ‘papááá’ elk terrasje dat ze op
hun weg vonden ‘in bezit namen’. Ze bekeek hem, knikte
goedkeurend, en bloosde. Die blos sneed door zijn hart.
Ze liet zich in een stoel vallen, had binnen een seconde

een sigaret in haar vingers en haar longen vol rook.

Even later dronk ze slurpend van haar koffie. Telkens wierp ze een blik op Victor, die door vermoeidheid overmand helemaal niets wist te zeggen. Hoe was het met zijn familie? O, tja. Hoe was het met hem, god, hij zag er goed uit hoor, als toen – bijna als toen, ja ja, zij niet, dat wist ze zelf ook wel. Victor glimlachte.

Het appartement stond in een bladderende straat. Rue de la Fauvette. De muren oudgeel met hier en daar een roetvlek, het hekwerk van de benauwde balkonnetjes zwart en glanzend als antraciet. Eén lange rij linden. Geen tuintjes.

Ze beklommen een hel wit trappenhuis. Louise ontstoot een deur op de derde woonlaag en leidde hem door de kamers. Ze rook sterk naar zweet en het was alsof ze elke kamer – enorme vertrekken, in één stond een piano – vulde met haar geur. Vriendin Simone ('ze is veel mooier gebleven dan ik') zou laat thuiskomen, en de jongens zouden morgen terug zijn uit Bretagne.

Juist.

En dit was zijn kamertje. Een bed, een raam dat uitkeek op de straat, kroonluchter, kast, bloemetjesbehang. Een raam dat open kon. Ze liet hem alleen en toen ze later even haar hoofd om de deur stak – alweer blozend, hou daarmee op! – keek ze hem vertederd aan, iets wat hem nog nooit was overkomen. Hij opende zijn koffer, legde *Desolation Angels* van Jack Kerouac ('slecht, maar goed', zou Lisa zeggen) op de grond naast het bed en daaronder de zwarte dummy met notities.

De volgende dag zouden de jongens (hij kende ze niet, en Simone herkende hij niet: hij had al die jaren slechts met Louise geschreven) Ouwe Jack met één lome Franse

slag afdoen als ‘de uitvinder van de doodlopende weg’.

De rest van zijn boeken, video’s en lp’s arriveerde vijf dagen later. En weer vijf dagen later wist hij dat er geen brief meer zou komen.

Hij dwaalde door de stad en waande zich een balling. Laat in de middag trof hij Louise in het Bois de Boulogne. Ze dronken lauw bier uit blikjes en zij hoorde hem uit. Hoe was het toch met zijn ouders en zusjes? Waarom had hij al die jaren in zijn lange brieven voornamelijk geprobeerd grappig te zijn? Wist hij wel dat ze al die tijd gedacht had met iemand te schrijven die niet meer bestond? Die zichzelf had ontpopt tot een – sorry hoor – cliché? Dat ze een foto van hem en zijn zusjes had waarop hij vijftien was, Lisa aan één hand, Anna aan de andere, met op de achtergrond de zee, en dat ze die kop van hem nooit wist te rijmen met dat wat hij schreef? Victor haalde zijn schouders op en glimlachte.

‘Ach,’ zei hij, ‘ik houd wel van een beetje leut.’

De maaltijden aan de tafel in de woonkamer, de ramen open, het ruisen van de stad als muzak, stelden hem in de gelegenheid te zwijgen. Het rappe Frans van zijn tafelenoten begreep hij nauwelijks. Dat hij zich na het eten terugtrok, werd uitgelegd als een vlaag van inspiratie. Hij was een ‘Europees dichtersjong’. Hij moest dit en dat lezen. De jongens – mannen eigenlijk, onberispelijk gekleed, filosofiestudenten – kwamen hem boeken brengen en keken hem aan met een mengeling van medelijden en binnenpret. Schrijver te zijn in een stervende taal in een stervend werelddeel: *C’est absurde*. Victor voelde de behoefte Veen te schrijven (‘Hier, in dit land, gaan middelbare scholieren de

straat op om beter onderwijs te eisen; leg dat een Oost-Groninger maar eens uit!'), maar wist zich te bedwingen.

Op een avond vroeg hij naar de foto. Hij had veel, heel veel gedronken. Met blinde ogen bekeek hij het plaatje dat hem door een snaterende Louise werd voorgehouden. In Victors hoofd werd een toverlantaarn ontstoken. En terwijl Louise en Simone de welwillend kijkende filosofen vertelden van die vakantie van lang geleden (Griekenland, 1975), zag Victor zich een weg afrijden, een bocht omslaan: Oude Huizen, Oost-Groningen.

Daar stond de Directeur op het land. Hij leunde tegen een combine en sprak de jongens, die het hooien hadden gestaakt, toe als Jezus op Zijn oude dag: 'As de mens bedould is om de natuur n handje te helpn, wel is hier den godverdeitje de boas?'

Op het erf van Café Stik, waar 's zomers tijdens het dorpsfeest een kermisje stond (zweefmolen, draaimolen, olieballenkraam en suikerspinnenwiel), struinden Victor en Lisa naar avontuurlijk afval: een ongebroken bierglas op een stijlvol voetje, wijnflessen uit duistere landen, een per ongeluk weggegooide rol viltjes van Oranjeboom. In hun eigen tuin, die grensde aan het land, smeerde hun moeder boterhammen. Verderop, bij het ven, de hofstede van boer Valk. In het boothuisje had hij een vervuilde en verwilderde Lisa gevonden.

Het dorp Oude Huizen had altijd maar uit één straat bestaan, een lange rechte straat met dicht aan de weg de woonhuizen en een eind het land in de boerderijen. Er was een kruidenier, een slager, een kroeg en een bank. De vooruitgang had slechts één voet aan de grond gekregen: een winkel waarin een afgestudeerde bioloog milieuvriendelijk vlees verkocht. Nog niet zo lang geleden was Victor

met de nu stokoude Directeur bij die slager geweest, waar-
bij Victors buurman de moderne vleesspecialist nog eens
op zijn oude vertrouwde wijze had bejegend.

‘Een stukkie dood zwien, want dat mag ik geern eetn.’

De beduusde westerling was een keur van varkens-
vleesproducten gaan aanprijzen tot de oude man er een
eind aan had gemaakt door met ijzige stem en op zijn
Hooghaarlemmerdijks een varkenslapje te bestellen, ‘met
veel vet’. De Directeur betrok enkel varkensvlees bij de
slager. Hij ging er prat op altijd een halve stier in de diep-
vries te hebben, in verband met ‘onverwachts bezoek’.

Een duw tegen zijn schouder deed hem opschrikken. Hij
keek verdoemd naar Louise, die hem een verhaal wilde
ontfutselen. Maar Victor stond op, verontschuldigde zich
en sloot zich op in zijn kamer, het raam wijd open. Het
gefluister van de bomen, en verder weg het razen van de
stad. Hij pakte een nieuwe dummy uit zijn koffer en legde
zich op zijn bed.

Toen hij in de derde klas van de havo werd onderworpen
aan een beroepstest, kwam daar de volgende conclusie
uit: regisseur, dirigent of schrijver. Het sprookje was die
dag begonnen. Zijn ouders dachten daar anders over en
sleepten hem mee naar een beroepsvoorlichter, die zich
na het stellen van enkele absurde vragen (‘Ben je weleens
in Frankrijk geweest en beviel dat een beetje?’) tot zijn
ouders wendde met de mededeling dat Victor uitermate
geschikt was voor het vak van reisleader, een mededeling
die hen niet in het geringst geruststelde maar die, dach-
ten zij, in ieder geval het enthousiasme waarmee hun zoon
zijn lotsbestemming had ontvangen, flink zou temperen.

Niets was minder waar. Het feit dat zijn roeping al na een week werd gedwarsboomd door een vent wiens baard uit zijn oren groeide, maakte Victor nog vastbeslotener.

Drie dagen na het ontvangen van de blijde boodschap ('Ik ben als kunstenaar geboren!') besloot hij de buurman, de directeur van de bank, zijn bestemming voor te leggen, nieuwsgierig als hij was naar diens reactie op dat reusachtige konijn dat het lot uit de hoge hoed had getoverd. In de naar lak en bolknak ruikende, in glanzend hout gevangen wachtkamer (die als twee druppels water leek op de wachtkamer van het stationnetje te Hoogezand) wachtte Victor tot de laatste klant het loket bezocht had. Toen drentelde hij, niet helemaal op zijn gemak, naar de deur van de grootste kamer van het huis, de kamer die als kantoor dienstdeed. Het meisje dat hem glimlachend door het loket had gadeslagen, opende de deur voor hij had kunnen aankloppen. De baas zat in zijn grauwe onderhemd, de mouwen opgerold. Zijn spierwitte onderarmen staken als pasgeverfd bij het hemd af. Hij tuurde over de rand van zijn bril uit een openstaand raam, rookte een sigaret, en scheen niet te merken dat Victor zijn bureau naderde.

'Moi,' zei Victor.

'Ah...' zei de Directeur, opgeschrikt uit een andere wereld, 'de kampioen van het jengelding, nait noar school vandoage?'

't Is vakantie.'

De rust van de namiddag hing als een wolk vliegen in het open raam. Victor zou hier uren kunnen zitten, maar de Directeur keek om zich heen en vroeg aan niemand in het bijzonder: 'Hou loat is het?'

'Kwart over vier,' zei een van de meisjes.

't Is mooi zo,' zei de Directeur, 'ik bin hier teegnover.'

Ze verlieten het kantoor. Victor wachtte in de lange gang. Even later kwam de Directeur aangelopen, op zijn paasbest gekleed, een sigaret in een mondhoek, een duim heel klassiek in een vestzakje. Ze staken de Hoofdweg over en beklommen het trapje van Café Stik.

Stik zat op een kruk achter de bar, vlak bij de bierpomp. Hij was niet het type kastelein dat betrapt kon worden op het poetsen van een tafeltje of het legen van een asbak.

‘n Heldertje, Dierkteur?’

Victor kreeg een kleintje Oranjeboom. Ze waren de enige klanten, zoals meestal op dit tijdstip. Victor trok het papier uit zijn kontzak.

‘Wa’s dat?’

‘Beroepstest.’

‘Wat nou beroep, doe zitst toch nog op school.’

‘Voor later. Ik ken schrijver, dirigent of regisseur worden.’

De Directeur keek opzij, kneep eens in zijn neus, maar schoot niet in de lach.

‘En wat zegt dien pa daarvan?’

‘Die wil met n geweer naar school om ze daar stuk voor stuk uit de stevels te schietn.’

Weer lachte de Directeur niet. Victor, die zo lang hij zich kon herinneren bloosde wanneer hij bemerkte dat wat hij zei werkelijk werd gewikt en gewogen, vroeg zich af of zijn kinderloze buurman hem deze eer verschaftte omdat hij genoot van de aanwezigheid van een vazal, of omdat hij werkelijk belang hechtte aan zijn beslommeringen.

‘Doe wost toch noar zee.’

‘Ik kan geen wiskunde.’

‘Wa’s dat?’ vroeg Stik, ‘diregent? Met dat gejangel van die? Man, man, wat n gejangel.’

‘Da’s een elektrische gitaar,’ zei Victor, ‘n dirigent doet klassiek.’

‘Met n stokkie zwaain,’ beemde zijn buurman, die naar zijn glaasje wees, dat prompt werd bijgevuld.

‘O dadde,’ knikte Stik. Victor kreeg nog een glas. (Bier in de middag brengt de avond in de benen, zei zijn vader.)

Er werd gezwegen. De propeller aan het plafond deed vergeefse moeite het dak van het café te blazen. De warmte werd hitte. Stik trommelde met zijn vingers op de bar. Ze staken sigaretten op. Ze namen een slok. Mannen onder elkaar. Toen bereikte hem een geur. In de deur stond Lisa. Ze droeg haar wijde, opvallende oudemannenhemd en haar zwarte trainingsbroek: ze was veertien en zag eruit als schorriemorrie.

‘Dat ga’k zeggen,’ zei ze, wijzend naar zijn glaasje bier voor ze naar hen toe slenterde.

‘Och, flikker op,’ zei Victor.

‘Kom kom, Liesje kindje, nait zo vals,’ zei de Directeur, ‘Stik, geef dat kind s n ijsco.’

De kroegbaas verdween naar achteren en kwam terug met een Koetjes-ijsje, frambozensmaak. Lisa pakte het aan en schoof met een misprijzend gezicht op een kruk. In een mum was haar mond rood alsof ze bloed had gedronken.

‘Zo juffer,’ zei de Directeur, ‘wat brengt u hierzo?’

U zei hij tegen het kreng, alsof hij een boerenknecht was. Haar hemd hing open, je zag beginnende borstjes. Victor kreeg jeuk van ergernis.

‘Victor moet thuiskomen. Anna is ziek. Victor moet haar een verhaaltje vertellen, om haar koest te krijgen.’

‘Nou,’ zei de Directeur, ‘doe heurst t, mienjong, op huus aan, kom vanoamd nog mor ee’m laangs, mit dat pampier en zo.’

‘Kun je,’ beet Victor Lisa toe, eenmaal buiten, ‘nou niet
's wat fatsoenlijks aantrekken?!’

‘Als ik jou was,’ zei Lisa, ‘zou’k m’n bek d’r maar over
houden.’

Ze bleef staan voor de achterdeur in de tuin.

‘Laat je adem ’s ruiken?’

Victor ademde tegen haar voorhoofd.

Hij kreeg haar ijsje.

Ochtenden in Parijs. Victor bezocht het Louvre, wandelde langs de kades van de Seine, dronk wijn met een zwerfer en voelde zich misplaatst. De gedachte dat hij was gevlucht liet hem niet los. De overtuiging dat hij iets najoeg leek te verdwijnen. Hij was negenentwintig, waande zich kunstenaar, en vroeg zich af wat dat te betekenen had.

Pathos.

Al wat hij bezat was zijn verleden, de grootste schat van de Hollandse schrijver. Die schamele traditie – het provinciale leven, de toorn van vele vaders – wilde hij niet met een achteloos, superieur gebaar verwerpen. Maar hij zocht naar heel iets anders: de grandeur van de teloorgang, een uitgelezen ontregeling der zinnen, het slagveld van de duisternis.

Toen Louise hem die middag trof in het magere, maar stijlvolle bos nabij de tennisbanen, meende ze iets in zijn ogen te lezen wat haar verleidde tot een kus. Victor accepteerde maar beet zijn tanden op elkaar.

Hun huis stond naast de bank, op de hoek van de Hoofdweg en het zandpad dat zich het land in slingerde, schuin tegenover Café Stik, en was omringd door kastanjabomen. De tuin achter het huis, die in de zomer een dak van bladeren bezat, liep uit in het land. De

moestuin was de grens. Bezoek kwam altijd achterom, daar de voordeur dood en verderf symboliseerde. Victors vader was dokter.

Het huis was koel, vochtig en donker. De benedenverdieping bestond voor de helft uit een enorme keuken die uitkeek op de tuinen en het land daarachter. Voorts waren er een kleine voorkamer, een wachtkamertje en een spreekkamer aan de straatkant. Het centrum van de begane grond bestond uit de plee. Op de bovenverdieping waren vier slaapkamers en een badkamer, en als men op de overloop een trap uit het plafond trok, kon men de rommelzolder bezoeken waarbij men de kans liep door Lisa of Victor te worden onthoofd, die er hun almaar krimpemde sprookjesland hadden gebouwd toen ze vier en vijf waren. Het meeste speelgoed was nu verhuisd naar Anna's kamer en de dokter had er, met de bijtende grijns van zijn vrouw in de nek, een barretje gebouwd zodat hun kinderen er feestjes konden geven.

Anna was ziek. Ze had koorts en diarree. Anna was negen en vrijwel altijd ziek. Dat kwam omdat ze niet at in de zomer.

Ze zoog op drie vingertjes en draaide de punt van een zakdoek in haar neus. Haar kamertje was verduisterd, maar boven haar bed stak een geruststellend, onhoorbaar zoemend, lichtgroen nachtlampje in het stopcontact.

'Juffer,' zei Victor. Hij nam plaats op de rand van haar bedje.

'Doe niet zo gek, waar ben je geweest?'

'Hiernaast.'

'Nietes, bij Stik, ik ruik het heus wel hoor.'

'Heb je al wat gegeten?'

‘Bordje strokarton.’

Brinta. Dit had ze van Lisa.

Victor stond op en maakte een theatertje met een spotje op een kale muur. Hij wierp een schaduwbeest op de wand en vertelde een verhaaltje. Ze werden gestoord door een ijsselijk gerinkel. Men werd in dit huis aan de dis genood door een koperen koebel die hun moeder had meegenomen van een vergeten vakantie. Vandaag mishandelde ze het ding met al die energie die ze, om eventueel nader te verklaren redenen, verdomd had in het bereiden van de maaltijd te stoppen. Het geklingel stooft de ramen uit, de Hoofdstraat op: het ontbrak er nog maar aan dat het hele dorp kwam aanschuiven.

‘O jee,’ zei Anna.

Victor stond op, deed het spotje uit, en nam voor de zekerheid Anna’s temperatuur door eerst een hand op haar wang en daarna op haar voorhoofd te leggen. Achtentertig, schatte hij.

‘Kom je na het eten weer?’

Een klein stemmetje. Ze was zich bewust van haar aanstellerij, maar had Lisa er niet de hele wereld mee oververd?

‘Ik ga eerst naar hiernaast.’

‘Waarom? Enne, Fikkie? Ga jij diregent worden? Pappa zei dat je eh, met je jengelding voor een orkest gaat staan zwaaien en koppen trekken alsof je buikpijn hebt en dat ze dan zeggen, is die vent z’n pa nou dokter?’

‘Zei die dat.’

Victor liet Anna achter en trok op de overloop de trap uit het plafond.

Aan de bar zat Lisa een sjekkie te roken zonder de rook te inhaleren. Stoffig licht viel door het dakraam. Het was

er bloedheet en het rook er naar Lisa's zweet. De geur van zuring.

'Eten,' zei Victor.

Hij schoof op de kruk naast haar. Haar hemd hing open. Hij zag haar borstjes. Het leek alsof ze pijn deden. Ook zag hij het zwarte streepje in haar oksel. Een rups die zich erin had vastgebeten. De aanblik van zijn zusje vervulde hem met eenzaamheid en jeuk. Daarnet, in Café Stik, had ze zich als klein kind vermomd, maar nu was ze zoals ze was: ijdel en onaanspreekbaar.

'De kruik staat daar,' zei Lisa schamper, met een loom gebaar in de richting van enkele dozen, 'we eten bonen, maar bidden hoeft niet want ze bennen groen.'

'Niet "bennen" maar "zijn".'

'Ja hoor, opa.'

Ze stond op, schuifelde naar het trapgat en verdween in de grond.

'Je sjekkie!' riep Victor.

Geen antwoord. Het kon haar niet verdommen of ze werd betrappt.

Victor vond de jenever. Zijn vader dronk uit kruiken omdat dan onzichtbaar bleef in welk tempo de fles werd gelegegd. Hij schonk een glas halfvol en vulde het bij met lauwe, morsdode cola. Met kleine slokken dronk hij het leeg. Toen het vuur eenmaal in zijn binnenste wakkerde wist hij dat hij de bonen zou kunnen verorberen alsof ze hem werkelijk smaakten. De briljante maaltijden van zijn moeder behoeften nooit complimenten maar als ze er met opzet niets van had gebakken, zoals nu te verwachten viel, hengelde ze naar dankbaarheid voor de moeite die ze zich had getroost.

In de keuken hing de hitte van het fornuis. Zijn moeder

stond in haar schort aan het aanrecht en goot de bonen af. Lisa zat al. De dokter kwam door de tuin aangeslenterd. Victor vroeg zich af wiens zweet koeler was, dat van hem of van zijn vader. Beiden schoven ze aan, beiden keken ze argwanend naar de vrouw met de pan in de handen, beiden stoorden ze zich niet aan Lisa, die hen uit zat te lachen.

‘Pilsje d’rbij?’ vroeg de dokter. Victor knikte met uitgestreken smoel.

De pan met bonen werd met een klap op tafel gezet.

‘Geen sprake van. Dit jong heeft vanmiddag al bier gehad...’ De klank van de stem werd gecorrigeerd, het accent verhelderd. ‘... Zo heb ik vernomen.’

‘Zooo,’ zei de dokter met milde spot, ‘heeft mevrouw dat vernooomen.’

‘Van de buurman.’

Een blik op Lisa.

‘Als alle kerels de gewoonte hadden om in de sloot te pissen, zou je hier enkel nog ladderzatte vissen vangen.’

Ze wendde zich tot haar echtgenoot.

‘En een jong van vijftien dat ’s middags al in de kroeg zit... da’s toch te belachelijk om los te lopen.’

De dokter keek Victor aan en verbeet een glimlach. Ze zagen het alle drie. Lisa en Victor grijnsden.

‘Aha,’ zei hun moeder, ‘de rijen sluiten zich.’

Ze aten boontjes met nootmuskaat, saucijsjes met gebakken uien en tot meel gekookte aardappelen met jus van gisteren of de dag daarvoor. Victor en zijn vader belazerden de boel door te beginnen met een ferme hap die het landschap op het bord zodanig aantastte dat het leek alsof er flink was aangevallen, om daarna met strategisch geplaatste vorkjes de schijn van continuïteit te wekken.

‘Smaakt het een beetje?’

Lisa schudde van nee. Victor stak met juichende ogen een achtste deel van een boontje in zijn wangzak.

‘Je hoeft niet zo demonstratief te doen, jongeman.’

‘Nou heeft dat jong een talent...’

‘Och ja, een bijdehandje heb ik altijd al als echtgenoot willen hebben.’

‘Dat wist ik wel,’ zei de dokter lijkig, ‘anders had ik niet gesolliciteerd.’

Zijn vrouw trachtte een snurklach te smoren, hetgeen niet lukte.

Na drie happen schoof Lisa haar bord van zich af.

‘Mag ik een sigaret?’

‘Bén je belatafeld,’ antwoordde haar moeder, ‘en dat hemd van jou steek ik morgen in de fik, je ziet verdorie je hele santenkraam in dat ding. Loop jij d’r eigenlijk zo bij op straat?’

‘Kijk aan,’ zei Victor.

‘En waar bemoei jij je mee?’ beet Lisa hem toe.

‘Met meisjes die leraren de kop op hol brengen, tijdens klassenavonden in kroegen, as zo’n kerel met zo’n wichie danst en probeert uit te vogelen of het wicht een behaaije draagt of niet enne...’

‘Je gaat toch zeker niet zo naar school hè?’ onderbrak zijn moeder hem, terwijl ze Lisa eens goed opnam en vervolgens in gepeins verzonk, ‘misschien moet je je daar toch maar ’s gaan scheren.’

‘We zijn aan het eten!’ riep Victor.

Lisa loenste naar hem. Ze bloosde tot in haar nek en keek alsof ze zin had hem aan zijn haren te trekken. Die blik had hij lang moeten missen.

‘Opoe in de bocht,’ mompelde ze.

De dokter produceerde een snurk.

Ze hadden hun borden van zich afgeschoven. De dokter stak een sigaret op en zijn vrouw verliet de tafel om het toetje te bereiden. Lisa plukte de sigaret uit haar vaders vingers en nam een trekje.

‘Dat zag ik wel,’ zei haar moeder, zonder het gezien te hebben.

Ze presenteerde vla met aardbeien.

‘Heb je nou nog met de buurman gesproken over die eh, test?’

‘Zeg eh, ouwe,’ zei Lisa tegen haar vader terwijl ze met een lange nagel naar de vla wees, ‘apart lepeltje voor de suiker, ja?’

De dokter wierp een verstrooide blik op Lisa voor hij zijn donkere, bloeddoorlopen ogen op zijn vrouw richtte: ‘Sta daar nou maar niet zo triomfantelijk naar je genen te loeren, want elke puber met last van zijn klieren heeft wel wat artistieks aan z’n kont hangen, enne die zoon van jou...’

‘En van de melkboer,’ interrumpeerde zijn echtgenote.

‘... Eh, wat zeg ik, omdat bepaalde types hier in huis net doen alsof ze door de muze van Konsalik zelf zijn opgevoed, wil dat nog niet zeggen dat het aannemelijk is dat een jong van vijftien ook maar een spatje aanleg zou hebben voor welke schone kunst dan ook!’

‘Is dat zo?’ fleemde zijn vrouw.

De dokter verstarde een moment, maar herstelde zich snel, wat een familietrekje was.

‘Ik heb een zwak voor kapsones, anders had ik dit gezin niet gesticht’ – er klonk weer een snurk, nu een smalende van moeder – ‘maar ik ga mijn kinderen geen lucht leren bakken omdat moeke haar zandtaartjes is kwijtgeraakt.’

‘Briljant!’ oordeelde zijn vrouw.

‘Dat dacht ik,’ zei de dokter strijdvaardig.

Het werd tijd voor koffie, sigaren en cognac.

‘En daarbij,’ hij wendde zich tot Lisa, ‘vla met aardbeien maakt men aan met verse yoghurt, slagroom en citroen, en niet met suiker, juffer, het is maar dat je het weet, voor als je later met je grote mond op de kermis gaat staan.’

‘Och pappa...’

Dat was raak.

Lisa van haar à propos, moeder boos, vader van streek.

‘Zo kan ’ie wel weer,’ zei Victor.

‘Koest jong,’ zei de dokter, die eerder een kwade dronk dan een vroege kater scheen te hebben.

‘Nou nou,’ zei zijn vrouw.

Victor loerde naar Lisa. Haar weke mond hing open, haar wenkbrauwen (aaneengegroeid op haar twaalfde) een zwarte veeg op een lijkleek voorhoofd.

Ze besloot de zaak niet te laten escaleren en trok een lief pruilmondje.

‘Lul,’ zei ze tegen de dokter, die voorzichtig opkeek. Ze peuterde een sigaret uit zijn pakje Camel die ze opstak als een prinsesje dat wacht op een kamenier met vragen over het avondtoilet.

‘Tja, zo gaat dat,’ verzuchtte hun moeder.

De dokter was in de tuin gaan zitten, moeder zette koffie, Lisa was zich, toch meer gekrenkt dan men mocht weten, om gaan kleden, en Victor zat nog aan de keukentafel te roken.

‘Trek je nou maar niks van je vader aan,’ zei zijn moeder.

‘Was ik ook niet van plan, ik ga hier niet het goeie voorbeeld geven.’

‘Ná! Die toon past jou niet.’

Ik ben nog zoekende, had hij willen antwoorden, maar hij wist hoe ze hem aan zou kijken, beschuldigend, alsof hij zijn bijdehante praatjes van een louche figuur in een of andere achterbuurt kocht en hiervoor zijn zakgeld verbraste.

‘Ik bedoel, je bent nog maar vijftien, geen kind overboord.’

Stilte.

‘Hoe komt die man nou toch bij Konsalik.’

‘Die heb je van de boekenclub gehad, want je had weer ’s niks besteld.’

‘O ja?’

‘En die staat nu te pronken in de kast.’

‘Ga dat ding er dan zo even uithalen, wil je?’

‘Dat zou’k maar niet doen,’ zei Lisa, op de drempel van de keukendeur, in een zwart linnen jurkje – ze had zelfs haar haren gekamd, ‘dan neemt-ie je helemaal te grazen.’

‘Gut, kijk nou toch, zo zie je d’r tenminste uit als een meisje, ja ja, ik hou me al stil, ga jij je ouwe heer maar ’s troosten om wat-ie je heeft geflikt.’

En daar was, om met haar latere minnaar Hille Veen te spreken, Lisa’s schoonheid: als een diefje in de nacht. Zodra er meer begrip werd getoond dan ze naar enkel haar bekende maatstaven verwacht had, viel alles in haar gezicht op zijn plaats. Ze wisselde een blik met Victor – ‘en jij houdt helemaal je kop’ – en terwijl ze allebei bloosden, liep ze naar de kast. Ze pakte een cognacglas, legde het op zijn kant en schonk er Rémy Martin in tot de drank de rand raakte. Daarna liet ze de bodem warm worden in de palm van haar hand. Talmend liep ze de tuin in. Victor stond op en sjokte erachteraan. Even kijken. De dokter deed alsof hij de sportbijlage van *Het Nieuwsblad* las. Lisa

trok hem aan zijn haren zodat hij opkeek en het glas van haar aannam. Hij zette het naast zich op de grond terwijl hij, zo onbeholpen dat Victor er rillingen van kreeg, probeerde te peilen of zijn dochter zich op schoot zou laten trekken waarop, godverdegodver, die krant interessant lag te doen. Maar Lisa, die in een vorig leven hele kudden oude kerels over de steppen had gejaagd, trok de krant van zijn schoot, legde een arm om zijn hals en plofte neer, waarmee ze de dokter – die wit wegtrok – alsnog die dreun verkocht die hij verdiend had.

Nu was het Victor die snurkte.

Ze zaten stil bijeen. De dokter rookte een sigaar. Lisa's hoofd rustte op zijn schouder, haar zwarte haren verward met de zijne. Moeder, die het niet had aangedurfd een boek mee te nemen, bladerde in een tijdschrift. Hun hond, een jonge, vrijwel altijd slaapdronken herder, lag aan Victors voeten en gromde in zijn droom. De geur van loofbrandjes speelde krijgertje met de geur van de dokters havanna.

Om vijf voor halfacht stond Victor op.

'Mag ik mee?' vroeg Lisa, plotseling klaarwakker. Ook Fixbier, de herder, rangschikte hoopvol zijn ledematen.

Fix was de naam van een bier in Griekenland, waarvan Victor en zijn vader een zomer geleden in Athene elke middag tijdens hun herenlunch, als de dames in het hotel voor pampus lagen, een litertje nuttigden; een bier dat je deed hallucineren in de bloedhete zon. Het was een vakantie waarin Victor werd voorgesteld aan een leven dat enkel uit ellenlange avonden bestond, avonden die niets anders deden dan lonken naar de slaap. Het was ook een vakantie geweest waarin Victor voor het eerst (en voor het

laatst) een vriendinnetje had gehad, een Frans meisje dat hem bij zijn hand pakte en hem meetroonde naar de zee. Lisa, die wel vaker last van buien had, had twee weken lang gezweven.

Toen Kobus, de knecht van boer Valk, hun die zomer een pup kwam aanbieden omdat hij het volkomen zwarte, op een of andere wijze wel heel erg Duits aandoende beest niet wist te verkopen, besloten Victor en zijn vader in één oogopslag dat ze het dier zouden nemen. Vader legde aan moeder uit dat hij dan een reden zou hebben ‘een eind te gaan lopen’. Dat Fixbier grote delen van het weekend lag te slapen onder het trapje van Café Stik wekte niemands verbazing.

Victor kon Lisa deze avond niets meer weigeren, zodat ze met zijn drieën het tuinpad af liepen. Via de straat betraden ze het domein van de bank. Een breed grindpad leidde langs het grote huis naar achteren.

Ze troffen de Directeur in zijn tuin. Hij stond, zoals altijd na het eten, op zijn aardappelveld te pissen.

Hij voelde de hond tegen zijn been, borg zijn zaakje op en begroette hen met een van zijn Oliver Hardy-imitaties. Een schijnbeweging, een verontruste blik naar links en rechts, dan de ogen kinderlijk verbaasd en uiteindelijk het gezicht langzaam verglijdend in die bedenkelijke, half boze frons. Het hoofdschudden en het kreuntje: ‘Mmm-mmmm!’

Lisa giechelde. De Directeur frutselde met fladderende vingers aan zijn strik, schudde de Dikke uit zijn lichaam, en liep naar hen toe.

Victor kreeg een dreun tussen de schouderbladen. Voor Lisa maakte hij een buiging.

‘U had u voor mij niet hoeven kleden, hoor juffertje.’

Ze doorkruisten de bijkeuken en groetten de directeursvrouw, een tengere dame van onbestemde leeftijd met woedende trekken om haar ogen en een zachte blik erin, die in de achterkamer van een glaasje bessenever nipte. De kamer stond volgestouwd met kastjes, een eettafel, vier bijpassende stoelen, een eeuwig smeulende kolenkachel en vazen met bloemen uit hun siertuin. Op de lange gang, die het huis doorsneed en waarop de sprookjestrap uitkwam – een trap die voor een afdalende dame geschapen leek –, bleef Victor even staan. Een gang met zeven deuren. Een ervan gaf toegang tot de biljartkamer, een ruimte tussen het kantoor en de deftige voorkamer waarin ooit de herenboeren werden ontvangen.

(Als Victor in Parijs een zenuwaanval kreeg en door Simone door middel van hypnose tot rust gebracht moest worden (in een brabbeltaaltje naar een broddeldroom), koos hij als decor voor zijn depersonalisatie dit gigantische huis, en niet zijn eigen huis of kamer, laat staan een plek van later. Plekken van later hadden hem nooit gegrepen.)

De Directeur opende de deur en ontstak de kroonluchter boven het biljart. Lisa kroop in de vensterbank. Ze trok haar knieën op en sloeg haar armen eromheen. Haar haren wiegden op het zuchtje wind in het open raam. Fixbier lag al in een hoek en zuchtte diep.

De ballen spatten uiteen, raakten dof de randen van de tafel en vonden elkaar weer in een hoek. Het ivoor tikte als Anna’s klappertanden.

‘Wat was dat nou?’ zei de Directeur, ‘doe kist gain wiskunde?’

Victor schudde van nee, produceerde een driebander en zei: ‘Abracadabra.’

‘Ná!’ zei zijn buurman, ‘as ik die nou help, n poar moal in de week, doe most noar zee, mienjong. Weggoan en terogkonn, doar wost n kerel van, kiek nou ’s noar dien pa, dei is tien kilometer ver weg west, noar Stad, en is dat n vrolijke kerel?’

‘Maar u bent altijd hier gebleven,’ zei Lisa, ‘toch?’

‘Ze kwamen naar mij toe, juffertje.’

De Directeur doelde op de oorlog, waarover hij nooit iets losliet.

‘En den dat diregentgedou, loast die toch niks aanproatn wel?’

‘Fikkie moet schrijver worden,’ zei Lisa, ‘hij kan heel goed voorlezen.’

‘Noem me geen Fikkie!’

‘Dat ken altied nog, eerst mor ’s wiskunde, zeg mor teegn dien pa dat ik die wel help.’

Victor haalde zijn schouders op. Sinds zijn tiende had hij stuurman op de wilde vaart willen worden, maar de lokroep van die romantische droom had plaatsgemaakt voor de nuchtere eisen van de moderne wiskunde. Hij had nog een week om een nieuw vakkenpakket samen te stellen. De conrector had hem respijt gegeven.

De vrouw van de Directeur bracht koffie, flesjes cola, een miniatuurflesje rum voor Victors tic, en zoute stengels waarmee Lisa even later mikado zat te spelen. Ze dronken wat en de Directeur deelde Players uit, ook aan Lisa.

‘Wat je ook doet, jongens, zoek altijd iets waarin je niet omhoog kunt vallen, maar waarin je je omhoog moet vechten, snap je?’

‘Waarom?’ vroeg Lisa.

‘Omdat, Liesje kindje, een vent eelt mot kweken, en vechten mot leren as hij omhoog wil, want eenmaal boven

laten ze de honden op je los, en dan mot je weten waarom ze dat doen, en dat lukt niet as je slaapwandeland boven bent gekomen.'

'Waarom zouden ze dat doen?' vroeg Victor.

'Dat zalst vanzelf uitvindn, mienjong, leer doe eerst mor 's vechten.'

Later die avond stonden Lisa en hij onder de kastanjes op het tuinpad van hun vader te roken.

'Fikkie?'

'Mmm?'

'Kun je mij ook leren inhaleren?'

'Later.'

Het dorp dutte in. Café Stik was halfdonker.

'Ga je nou wiskunde doen?'

'Wee'k niet hoor.'

'Gaan pappa en mamma scheiden?'

Ze huilde. Geen aanstellerij. Dikke tranen. Ze snikte niet.

'Nee joh, tuurlijk niet.'

Ze liet haar sigaret vallen. Keek naar hem op. Zette een stapje.

Hij hield haar vast. Heel lang, heel stevig. Ze rook naar het land in de nazomer. Ze was buiten adem en zei: 'God-verdegodverdegodver!'